

Indføring i strukturalismen

Strukturalisme er mange ting, men for Niels Brügger og Orla Vigsø henviser termen til den moderne franske sprogorienterede strukturalisme. I deres bog, som er en kort introduktion til emnet, gennemgår de en række af de centrale skikkelser i den strukturalistiske kanon, hvilket kan fungere som et springbræt for nye studerende, der skal til at give sig i kast med primærteksterne.

Niels Brügger & Orla Vigsø. Strukturalisme.
Roskilde Universitetsforlag. 2002. 104 s. 98 kr.

af Jakob Simonsen

Roskilde Universitetsforlag har udgivet endnu en bog i serien *Problemer, positioner og paradigmer*. Det drejer sig om Niels Brügger og Orla Vigsøs *Strukturalisme*, der som en kort indføring i strukturalismen nok især henvender sig til nye studerende, som følger et videnskabsteoretisk forløb af den ene eller den anden art.

Brügger og Vigsø har i deres bog valgt at koncentrere sig om det, de selv kalder for *den franske strukturalisme*, hvilket konkret betyder at bogen især kredser om forskellige sprogvidenskabelige problemstillinger.

De indleder med en gennemgang af den schweiziske sprogvidenskabsmand Ferdinand de Saussure, der på mange måder kan opfattes som ophavsmanden til strukturalismen i det tyvende århundrede. De gennemgår blandt andet hans opgør med 1800 - tallets historistiske sprogforskning, som han udvidede med en mere beskri-vende og systematisk metode. Endvidere præsenteres vi for hans distinktion mellem *langue* og *parole*, samt hans bestemmelse af tegnet som en dobbelt størrelse bestående af både et begreb og akustisk billede. De ser ligeledes på Saussures overvejel-ser vedrørende begreberne synkroni og diakroni, som udspringer af problemet omkring et givent sprogs historiske beskaffenhed og udvikling. Dette leder over i en redegørelse for Saussures bestemmelse af sproget som et system af forskelle, hvor hvert enkelt sprogtegn besidder en valør netop i forholdet til de andre sprogtegn i systemet. Afsluttende fremstilles Saussures tanker vedrørende hans sprogvidenskabelige metodes anven-delighed som modelvidenskab for andre human- og samfundsvidenskaber.

Bogens andet kapitel indledes med en gennemgang af den russiske

[1]

sprogforsker N. S. Troubetzkoy's overvejelser vedrørende en strukturel fonologi. I den forbindelse gennemgås blandt andet hans strukturbegreb og hans distinktion mellem fonologi og fonetik.

Gennemgangen af Troubetzkoy leder os over i den danske lingvist Louis Hjelmslevs strukturelle semantik. Her gennemgås først Hjelmslevs sprog- og videnskabsbegreb, hvorefter diskussionen retter sig imod hans forståelse af tegnets struktur, som han i forlængelse af Saussure forstår som en dobbelt artikulering mellem indhold og udtryk.

Efter disse indledende øvelser ser Brügger og Vigsø på sprog- og tegnbegrebet hos Hjelmslev, og de afslutter kapitlet med en generel redegørelse for den strukturelle semantik som videnskabeligt projekt.

I det tredje kapitel gennemgås den franske etnograf Claude Lévi-Strauss' strukturelle antropologi. Vi får først forklaret, hvordan Lévi-Strauss hentede sin inspiration til den strukturelle antropologi i fonologien, og dernæst hvordan han konkret anvendte den i sine myteanalyser.

I fjerde kapitel tages der fat på Roland Barthes strukturelle semiologi, hvor sprogvidenskabens metode overføres på kulturelle tegnsystemer generelt. I den forbindelse gennemgås blandt andet hans opfattelse af distinktionen mellem sprogsystem og sprogbrug samt begreberne konnotation og denotation. Afslutningsvist redegøres der for hovedpunkterne i hans centrale artikel *Billedets retorik* fra 1964.

I det følgende kapitel ser forfatterne først på den litauiske sprogforsker A.J. Greimas strukturelle semantik, der bygger på en teori om dynamiske narrative strukturer. Her præsenteres blandt andet Greimas semiotiske firkant, og der redegøres for dens iboende dynamik. Vi præsenteres ligeledes for grundtankerne vedrørende hans aktantmodel, som i høj grad er inspireret af den russiske folklørist Vladimir Propp. Kapitlet afsluttes med en gennemgang af den franske litteraturforsker Claude Bremonds mere logisk prægede læsning af Vladimir Propps studier i russiske folkeeventyr.

Bogen rundes af med et kapitel, som diskuterer den franske filosof Paul Ricoeur og den engelske sociolog Anthony Giddens som to alternative veje ud af strukturalismen.

Overordnet kan man sige, at bogens fokusering på den sprogvidenskabelige del af strukturalismen er en god prioritering i forhold til dens potentielle læsere. Kapitlerne ligger fint i forlængelse af hinanden,

og man får en god fornemmelse af den kontinuitet, som ligger i den strukturalistiske bevægelse. Man kunne måske savne et afsnit om den russiske sprogforsker Roman Jakobson og eventuelt i forlængelse heraf en diskussion af den strukturalistiske bevægelses rødder i den tidlige del af den husserlske fænomenologi.

Til advarsel bør det nævnes, at bogen har det store problem, at dens forfattere tydeligvis har beskæftiget sig mere med sprogteori end med sprog i sig selv, hvilket giver sig udslag i at bogen flere steder er tæt på det ulæselige. Den indeholder et væld af særdeles særprægede og til tider helt sorte sætninger, og generelt er bogen fyldt med grammatiske fejl, der simpelthen ikke må forekomme i en bog. Jeg vil derfor generelt råde nye studerende, som har overvejet at investere i denne på mange måder udmærkede introduktion, til at vente på andet eller måske endda tredje oplag, og håbe på at de værste fejl på det tidspunkt er blevet udryddet.